

Napút-füzetek

115.

Laura Simeoni

Válogatott elbeszélések

Karner András fordításában

Anyának szeretettel

Lectori salutem

Laura Simeoni 1962-ben született Trevisóban. A padovai egyetem kortárs irodalom szakán végzett. Újságíró, televíziós műsorszerkesztő. Novellásköteteivel az ezredforduló táján jelentkezett. Témája az északolasz táj (Veneto) meséi és legendáriumai, melyek valós történelmi és földrajzi ismeretanyaggal párosulva bájos elbeszélésfüzért alkotnak.

A Piave, melyhez olaszoknak, magyaroknak oly sok, szomorú első világháborús emlékük tapad, más megvilágítást kap a lírai hangulatú elbeszélésekben. A nagy folyó Sappada fölött ered és az Adriai-tengerbe ömlik. A történeteket manók, törpék, angyalok, szentek, vízi- és erdei állatok sokasága népesíti be, a környéklakók évszázados sorsával összefonódva.

Az író könyveire rendszeres caorlei nyaralásaink egyikén bukkantam a kisváros könyvesboltjában. A történetek hangulata az adriai nyárban azonnal megragadott. Így születtek a fordítások, melyekből egy csokrot most tisztelettel nyújtok a rokon lelkű olvasónak.

A fordító

A 3–16. oldalakon található elbeszélések Laura Simeoni *Fiabe e leggende del Piave* (Editrice Santi Quaranta, Treviso, 2002) című, a 17–23. oldalakon lévők *Fiabe e leggende del Sile* (Editrice Santi Quaranta, Treviso, 2006) című könyvéből valók.

A tündér, aki Peralba hegyének nevet adott

Réges-régen, az akkortájt nevenincs Peralba hegy lankáin élt egy gyönyörűséges tündér. Erdei tündér volt, hosszú, sötét haját a Veneto, Ausztria és Friuli-Venezia Giulia által határolt vidék rétjein kedvtelve gyűjtögetett virágokkal díszítette. Ahányszor Sappadába suhant, nyomában virágillat szállt, mely egyedüli módon árulkodott jelenlétéről, hiszen a szép tündér láthatatlanná válva járta az emberek lakta falvakat.

Mesélik, hogy ez a csodás teremtes úgy szeretett a vidéken kóborolni megcsodálva napszakok szerinti változásait, hogy midőn a nap lebukott a hegyek mögött, a fák és a mezők pedig színüket veszítve beleolvadtak az estéli szürkületbe, maga is elszomorodott.

Néhány favágó megesküdt, hogy látták, amint a hatalmas fenyők törzsét szerelmesen ölelgeti, keresve a természettel való szoros kapcsolatot, melytől egy keskeny határ mindig elválasztotta. Ha lehetséges lett volna, nyomban széltől kergetett falevéllel avagy enciánfűvé változik, kékre festve a bokrokat. Valósággal szökdelt örömeiben, amikor Val Viscende vagy a közeli Val di Sesis völgyeibe érve megközelítette a mélykék égbe szökellő szirteket.

Vágya, hogy a magas csúcsok lelkével egyesüljön, nőttön-nőtt, míg végül egy éjjel a hegy meghallgatta könyörgését. A szép tündér mosolyogva lábujjhegyre állt, karjait az ég felé tárva csinált egy piruetet, s mintegy a szelek szárnyán, lassan-lassan forgott a talajt ütögetve.

Alig érintette hosszú, sötét hajával a földet, forrás buggyant elő, friss vize apró erekben folydogált a völgy irányába. Színes fátylaktól szőtt ruhája ezernyi tarka pillangóvá porlott, melyek illatos virágokkal teleszórt mezőkké változtak, míg a hegyek ormán visszatükröződött bőrének fehérsége. Innen a hegy neve: Pietra Bianca avagy Peralba.

Bizonyos éjjeleken, figyelmesen szemlélve a csúcst, a magas, fehér sziklákön felfedezhetjük a szép tündérlány arcának tükörképét, akinek a csodálatos vidék iránti szerelméből a Piave folyó megszületett.

Rafael arkangyal és a magasba emelt Belluno

Belluno városa nem mindig volt ilyen, mint amilyennek ma látjuk: szép, élénk, ódon palotákban, étellel teli árkádokban és terekben gazdag. Klímája enyhe, még a kemény teleken is, és mentes a síkságon mindent elnyelő ködöktől. Ebben az időben néhány száz bátor család lakta, akik elhatározták, hogy megművelik ezt a földet, mely a fenséges Piave és mellékfolyója, az Ardo összefolyásánál kis félszigetet alkotott. Súlyos megpróbáltatást jelentett, amikor télen az északi Magas-Dolomitok jeges lehelete végigsöpört a szegényes viskókon, lakóikat napokra otthonukba kényszerítve, különben odakinn halálra fagytak volna. Aztán tavasszal, amikor úgy tűnt, fellélegezhetnek, az olvadáskor megáradt folyó áttörte a gátakat, és mindent elöntött a víz.

Belluno lakói ennek ellenére sohasem átkozták a Piavét, hiszen tudták, hogy az életüket és megélhetésüket köszönhetik a folyónak, kezdve Borgo Piavétól, ahol kikötöttek a Velencébe induló faúsztató tutajok. Sok túlélő gyakorolta a tutajosok kemény mesteriségét, árukat és embereket szállítva a folyam mentén. Ezer veszedelmet győztek le, míg a lagúnákba jutottak. Mások kereskedésre, vámszedésre adták fejüket vagy fogadókat nyitottak a fáradt utazók számára.

Tehát senki sem volt, aki rosszat mert volna mondani a folyóról, amely Belluno bal partját nyaldosta.

„Ha csak egy kicsit is feljebb lennénk – mondta valaki halkan –, a nagy áradások nem okoznának annyi kárt, és együtt élhetnénk végre egy folyóval, melyet alapján véve kedvelünk, s amelyik viszonzza érzelmeinket.” Ezek a gondolatok az asszonyok ajkán rövidesen ismételt könyörgésekké váltak, míg a folyó a távolban morajlott. Még a gyermekek is rövidesen megtanulták a könyörgést a felhők fölé, a magasba küldve, remélvén, hogy az angyalok közül valaki csak meghallja.

És valóban, történt egy szép napon – szeptember 29-ét írtak –, hogy a három arkangyal, Mihály, Gábel és Rafael együtt ünnepelték születésnapjukat, miközben megvizsgálták minden gondolatot, szót vagy imát, amelyek a távoli Földről érkeztek. De egy különös imádság hallatán hirtelen meglepődtek. „Égi angyalok, emeljétek feljebb, mentsétek meg városunkat a veszedelemtől és szabadítsátok meg a nagy folyó miatti félelemtől, de anélkül, hogy folyásában meggátolnátok.” Nagy, hófehér, kitárt szárnyaikkal a három arkangyal meglepettnek tűnt. Az első, aki megállapította, honnan is jön a kérés, Gábel volt. Őt az Úristen mindig fontos dolgok hírül adásával bízta meg, így a többieknél jobban el tudott igazodni a Föld bolygón.

„A könyörgés egy Belluno nevű városkából jön” – mondta Gábel a másik kettőnek, és Szent Mihály, a Gonosz elleni harc bajnoka visszaemlékezett rá, hogy egyszer régen már járt a városban, amikor az északról betörő, fosztogató barbár törzsek ellen oltalmazta. De senki, soha nem hallott még ilyen kérést: felemelni egy egész várost, legyen akármilyen kicsike, megvédelmezve ezzel egy folyó hullámaintól. Mihály és Gábel halkan suttogva ezer megoldáson törte a fejét; Rafael egy darabig hallgatott, majd hirtelen megszólalt: „Én megyek le a Földre!”

A hírvívó angyal és a harcos angyal meglepve néztek rá: mit is kezdetne a szelíd Rafael egy áradó folyóval? Természetesen a gyógyszerek szakértője volt és kiválóan értett a gyógyításhoz, de ez esetben egészen másról volt szó: hatalmas gátakat kellett építeni, hogy a folyót hátrébb szorítsák, egyaránt használva a kard és a szó művészetét. Rafael – úgy látszott –, teljesen meg van győződve, hogy ezt neki egyedül kell megtennie, így a másik kettő szó nélkül visszavonulót fűjt.

A fehér felhőpamacsok között elegánsan szelve a levegőt, végül kibukkant azon a földes és sziklás hegygerincen, amelyet Bellunónak hívnak. Zajtalanul földet érven éppen a Piave partján, dallamos hangon szólt, melyet csak a folyó érthetett. Ezután hatalmas szárnyait a nap felé tárta, melynek sugaraí átszűrődtek a hófehér tollakon és gyönyörűséges szivárványt képeztek a város fölött. Férfiak, asszonyok, öregek és gyermekek elbűvölve meresztették szemüket az égre a nem várt jelenség felé, melyhez hasonlót még sosem láttak. Az ég azúrkék volt, és a nap teljes fényességével ragyogott. Néhány szerencsés lakosnak sikerült egy szárnyas lényt is megpillantania, de mindössze néhány másodperc-re, mert a fény olyan vakító volt, hogy szabad szemmel lehetetlen volt elviselni.

És aztán megtörtént a csoda: az egész városka, házaival, sikátoraival, tereivel és valamennyi lakójával egyetemben lassan emelkedni kezdett. Úgy tűnt, hogy a szivárványívhez csomózott szalagok emelik: jól látható volt hét vékonyka szalag, vörös, narancs, sárga, zöld, világoskék, sötétkék és ibolya színekben. Miközben a város emelkedett, a talaj követte, s így hamarosan egy kis dombszka keletkezett, amely azelőtt nem létezett.

„Éljen! Éljen!” – kiáltottak lelkesedve a bellunóiak, levegőbe dobálva kalapjukat, hogy könyörgésük meghallgatásra talált. Rafael, becenevén „Isten orvossága”, nem elégedett meg azzal, hogy a várost megemelve megmentette a megáradt folyótól, hanem egyszer s mindenkorra elválasztva az ólomszürke fellegetől, a közeli hegyek ellenére egészséges és enyhe klímát ajándékozott neki egész évre. Mi több, az arkangyal, aki a vándorok patrónusa is volt, oltalmába fogadta a várost és mindazokat, akik egy hosszú és fárasztó utazást megtéve megállnak itt, hogy kifújják magukat.

Emiliani Szt. Jeromos* csodás megmenekülése

Teliholdas éjszaka volt, az ezüstös fénysugarak behintették a földet és szépségesen tükröződtek a Piave hullámain. De Girolamo Emiliani egyáltalán nem élvezte a csodás éjszakai látványt.

Ott, ahol a Piave Feltreből Quero felé haladtában éles kanyart ír le, a velencei nemesember immár több napja saját várának foglya volt. Egy évvel korábban, 1511-ben kapta a megtisztelő megbízatást a Velencei Köztársaság szenátusától. Meg kellett volna védenie a Serenissima tulajdonában lévő földeket a rátörő francia és német zsoldosoktól, és behajtani az áru- és személyi adókat azon a helyen, ahol a nagy folyó alkalmas átkelővé szűkül. Ekként folytatva a velencei Emilianiak nemes családi hagyományait, akik közül az apja Galee kapitánya, később pedig Feltre podesztája volt. Megbecsült és tiszteletre méltó férfiú, mígnem élete tragikus véget ért: a Rialto lépcsői alatt találták felakasztva. Girolamo alig tízéves volt ekkoriban.

Annyi megaláztatás és szenvedés után, a Quero vidékén Castelnovo kormányzójává történt kinevezése kárpótolni látszott a fiatal Girolamót. Lehetőséget kínált neki, hogy tehetségét a közéletben bizonyítsa és megszilárdítsa az Emiliani család hírnevét. Igazat szólván, néhány velencei mulatozását leszámítva meggyőződése volt, hogy Queróban találja meg a tisztes élethez szükséges komolyságot és érettséget.

De a francia és német zsoldban álló kegyetlen martalócok 1511. évi szörnyű támadása semmivé tette a dicsőségről szőtt álmait. A fiatal várkapitány és emberei képtelenek voltak az ellenség betörését megállítani, legyőzték őket. Saját várának foglya lett, bilincsbe verve vetették a föld alatti tömlőcbe.

Hónapja már, hogy gonosztevőként láncra verve, kenyéren és vízen tengődött, nyakával egy súlyos márványgolyóbishoz láncolva, ami megakadályozta, hogy fel tudjon állni a cella kövéről. Napról napra abban reménykedett, hogy végre baráti hangokat hall, a kiszabadítására küldött velenceiek győzelmi kiáltásait.

Ezzel szemben az egyetlen hang, ami a börtönbéli pokolba kívülről behalatszott, az a Piave haragos zúgása volt. Bizonyára a vidék partjait mosó folyónak sem tetszett a környéken garázdálkodó ellenség gyilkos pusztítása.

1511. szeptember 27-e éjszakáján Girolamót teljesen hatalmába kerítette a csüggedés, szíve hevesen vert. Úgy érezte képtelen még egy napot eltölteni ebben az odúban, ahol egerek rágcsálják a ruháját és zavarják az alvásban. Nyugtalanosága nőttön-nőtt, akár áradáskor a folyam vize. Eszébe jutottak az édesanyja elfeledett szavai, ahogyan a gyertyafényes, tömjénillatú templomban a Madonnához imádkozott, és megrohanták a Velencében töltött gyermekkorának emlékei: a csatornák és gondolák világa, s a május esti ájtatosságok

* Girolamo Emiliani (1486, Velence – 1537, Somasca) olasz humanitárius, a Somasci Atyák rendjének alapítója, az árvák patrónus szentje. Loyolai Szent Ignáchoz hasonlóan katonai pályáját odahagyva vált az elhagyatott árva gyerekek ügyének szószólójává.

könyörgései. „Szűzanyám, segíts meg!”, suttogta könnyek között a börtön sötét sarkában.

A távolból a folyó mormolása felelt, és a holdsugaraktól ezüst tükre felett a vízpárából lassan-lassan egy felhőcske támadt. Gyöngyházzsine volt és rózsailatot árasztott. Felkúszott a kastély falán, majd utat talált a börtönben zokogó rabhoz. A fény láttán a fiatal katona abbahagyta a sírást, a felhőben egy asszony körvonalait vélte felfedezni. „Menj, Girolamo, könyörgésed meghallgatásra talált. Szerződést kötünk: mostantól elhagyod a világi örömeket, és az árva gyerekeknek viseled gondját, akiknek apja-anyja, fénye és reménysége leszel.”

A szépséges hölgy gyengéden megérintette a bilincseket és a láncokat, azok engedelmesen lehullottak, a vár kapuja pedig zajtalanul kinyílt. Mivel a fiatal Girolamo a félelemtől szinte bénultan állt, a hölgy szelíden kézen fogva szótlanul átvezette az ellenséges katonák között, akik mindebből semmit sem vettek észre. Végül a Fiume folyását követve, amely biztonságosan mutatta az irányt, Valdobbiadene, Pederobba, Vidor, Montello dombja, Spresiano és Treviso irányába kísérte. A magas falakkal övezett zárt városba belépve, a Szűzanya a nevét viselő „Nagyboldogasszony”-templomhoz vitte. Girolamo az oltár elé térdelve helyezte az emlékül magával hozott láncait és bilincseit.

Amikor sok-sok év múltán Girolamo Emiliani megalapította a „Szegények Szolgái Társaságát” (Compania dei Servi dei Poveri), sokszor elmesélte ezt a megható történetet a kis árváknak. Az elbeszélés hosszasan szólt karitatív életművének egyes állomásairól Velence, Bergamo, Milano városokban, és végül Somascáról, ahol a szent meghalt, végrendeletét azokra hagyva, akik hozzá hasonlóan a legszegényebbek szolgálatának szerelmesei.

„Nézzétek – mondta a rongyos ruhájú gyermeksercegnek –, jómagam, akár csak ti, reszkettem a hidegtől és a félelemtől. Elhagyatva éreztem magam, kiszolgáltatva őreim ütlegeinek és gyalázkodásainak. De ekkor fény támadt, mint most nektek, amely erőt és reménységet sugároz.”

A holtak szigete

1918. június 15-én az Osztrák–Magyar Monarchia hadserege döntő áttörésre szánta el magát az olasz fronton a Piave folyó vonalában. Az egyik parton a Montello sötét tömbje magasodik, a másikon Moriago falucska, középen pedig egy gesztenyével és cserjékkel benőtt sziget, melyet a helybeliek egyszerűen csak Zöld-szigetnek hívtak, s amely később a „Holtak szigete” nevet kapta. Itt, ahol az első világháború legvéresebb csatáinak egyike dúlt, az olasz katonáknak kilencnapos elkeseredett küzdelemben sikerült elégtételt venni a caporetói vereségért és megfordítani a hadiszerencsét.

Tengernyi nyom maradt a váteszek és költők által utóbb férfineműre keresztelt Piave partjain, melyek az olasz katonák hősie vállalkozása és a hirtelen jött áradás következtében megghiúsult osztrák átkelésről, s ezzel az ellenség győzelmi reményeinek füstbemeneteléről tanúskodnak.

Piero sokat hallott minderről nagyapjától, akitől keresztnévét is örökölte: hideg téli estéken az öreg katona semmibe révedő tekintettel mesélt emlékei tarisznyájában kutatva.

Pierót elborzasztották ugyan a véres tűzharcok, a félelem, a lámpafény melletti botorkálás, az ágyúk dörgése és a sebesültek jajgatása, de nem tudott szabadulni a nagyapa elbeszéléseinek bűvköréből, még ha később az iskolában a tankönyvek lapjain másféleképp találkozott is velük. Hűvös tárgyilagossággal, kevésbé élményszerűen.

Leginkább a híres stoltizói csata érdekelte, de ez már később történt. Hová lettek a csatában elesettek lelkei? Mert jól tudta: az olaszok a szülőföldjüket, otthonaikat és földjeiket védelmezték az ellenséges betöréstől, míg az osztrákok és a németek csak a parancsoknak engedelmeskedtek. Mindkét oldalon fiatalok harcoltak, teli életkedvvel, akik mielőtt a lövészárokból végeztek, falujuk esti népünnepeleyn táncoltak kedvesüket átölelve, vagy a földeken dolgoztak barátaikkal és a rokonsággal vállvetve. Olaszok és osztrákok egyaránt kerékpároztak, sétáltak az erdőkben, fociztak avagy nagy fröcskölések között nevetve ugráltak a folyóba. Minden bizonnyal nagyapa is ezt tette a saját falujában.

„Nagyapó, hová lettek a csatában elesett katonák lelkei?” – faggatta a kis Piero az öreg hadfit, aki mosolyogva simogatta meg fejecskéjét. „A holtak lelkeit a Piave kavicsos árterében láttam – válaszolta a nagyapa –, s egy napon tán neked is megjelennek majd.”

Egy ilyen július 23-i estén az immár felnőtt Piero a Haza nagy és szent folyója felé tartott a Moriganóból a Holtak szigetére vezető ösvényen, átvágva az elesettek emlékoszlopaival teli terecskén. A hold a felhők közt bújócskázva néha játékosan felfedte ezüstös fényét. A kavicsok drágakövekként ragyogtak, miközben a víz szelíd csobogással ringatta a múlt emlékeit.

A Montello sötét sziluettjét mereven bámulva Piero furcsa alakokat látott előbukkanni a homályból. Gyorsan haladtak a folyó jobb partja felé, ahol egy pillanatra megálltak, és ahol emberi formájuk körvonalai élesen kirajzolódtak. Katonáknak tűntek egyenruhájukról és a fejükön viselt acélsisakokról ítélve. Kezüik azonban üres volt: puskák, bajonettek, kézigránatok, kések, pisztolyok és gépfegyverek nélkül meneteltek.

Piero ekkor megértette, mit szándékozott nagyapja mondani: a solstiziói véres ütközetben elesett katonák lelkei minden évben visszajárnak arra a helyre, ahol valamikor eltávoztak testükből. Suttogás töltötte be a levegőt, mintha imát mormoltak volna: olasz, osztrák, magyar, lengyel katonák ugyanazon nyelven szóltak, melyet Piero megértett, bár sohasem hallott. A békéről beszéltek, melyre oly nagy szüksége lenne ennek a földnek.

Miközben a holdsugarak megvilágították a kis sziget csipkézett partjait, ezek a különös formák forogni kezdtek, egyre közelebb kerültek egymáshoz, végül egyetlen fehérítő örvényt alkotva alábuktak a mélybe. A víz szelíd anyai öleléssel fogadta magába őket, míg keleten megvirradt, s az édes hajnal halvány barackvirágszínűre festette az eget.

Szent Augusztá legendája*

Augusztá egy ideig állta az emberek tekintetét, de azután szomorkás ábrázattal lehajtotta a fejét. Hosszú szőke haja volt. Senkinek sem sikerült a szívében olvasni, amikor szokása szerint a kastély kertjében sétálgatott és elnézte odalent a völgyben Serravalle háztetőit. Ott, ahol a falucska parasztjai apjának, a rettegett Mandrucco barbár királynak csak a neve hallatára is holtra rémültek, és ő maga is szenvedett tőle.

Amikor seregei észak felől megérkeztek, útjukban letarolták a kunyhókat, felégették a mezőket, a férfiakat legyilkolták, az asszonyokat megerőszakolták, a gyermekeket elrabolták. Rövidesen az egész Friuli tartomány az alemann király, Mandrik – vagy olaszosan Mandrucco – kezébe került.

Portyázásainak köszönhetően elérkezvén Sfadalto tövébe, a király úgy határozott, hogy tábort üt, és a szép fehér kövekből kastélyt emel.

Életének egyetlen mosolya – mesélik – leányának, a szépséges Augusztának születésekor suhant át kegyetlen arcán. Ámde micsoda különös teremtménye az Úrnak: alig serdült, s már teljes napokra eltűnedezett. Mit csinált? Hová ment? Miért húzta meg magát csendesen egy zugban, tekintetével egyre az eget kémelve?

Augusztá néha a ligetekben csatangolt megcsodálva a napszakok szerint színüket váltó faleveleket, máskor a szeszélyes Piave partjára ereszkedett alá, ahol a folyó zabolátlan paripaként örvénylett a sziklák közt. Augusztá szeretett a folyóvíz által simára csiszolt köveket gyűjtögetni; voltak sápadt fehérek, akár a hold, vörösek, mint a tűz, avagy a lecsapó vihar sötét fellegeihez hasonlatos sötét színűek.

Egy napon azonban pusztá kíváncsiságból bement a vidék kicsiny kápolnájába. „Végül is mi rossz van abban?” – gondolta, jól tudván, hogy a számára különös és ismeretlen vallás híveinek üldözése már jó ideje megszűnt. Természetesen atyja, a barbárok királya hallani sem akart a megfeszített Jézusról vagy a Madonnáról. Augusztá azonban lenyűgözőnek találta a történetet, miszerint egy ember, aki Istennek a fia, szeretetből feláldozza az életét. A Serravalle tercskéjén álló kápolna ajtaját kinyitva legelőbb egy fából készült feszületet pillantott meg. A faragott szoborfej véres, magányos és szomorú volt, akárcsak ő maga. És abban a pillanatban szenvedélyesen megszerette ezt az alakot. Nem úgy, mint a földi embereket és dolgokat. Augusztá szeretete Krisztus és vallása iránt az első pillanattól fogva mélységes és megingathatatlan volt.

Ezen az estén hazafelé tartva a Piave a szokásosnál is mérgesebben zúgott medrében, de ő ezzel mit sem törődött. Valósággal repdesett örömeiben, mert egy szemvillanás alatt tisztán látta jövőjét. Egy vad hang azonban megijesztette: a haragra gerjedt folyó váratlanul hatalmas robajjal vágódott a fából ácsolt híd lábának, melyen Augusztának a várba menet át kellett kelnie. Ő azonban ügyet sem vetett a veszedelmes előjelre, csak úgy futott, léptei alig érintették a földet.

* Szt. Augusztá – szűz és vértanú, Treviso védőszentje. Hite miatt ölette meg pogány apja Kr. u. 330 körül.

Attól kezdve úgy rendezte a dolgokat, hogy egyre gyakrabban ment el hazulról, míg a gyanakvó atya elhatározta, hogy néhány hűséges emberével nyomon követteti.

Június eleje volt, a nap késő estig sütött, és – így gondolta a király – a leányzó a rétek napszitta szénakazlai között valamiféle legénykével belefedkezik a szerelem gyönyöreibe. Egy kis dorgálás, és utána minden mehet a régiben. De mekkora volt a megdöbbenése, amikor a katonái ezzel a furcsa újsággal tértek haza:

„Augusztá azzal töltötte az egész napot, hogy az oltár előtt vagy a vidék valamely fogadalmi szobra előtt térdepelve, a keresztények istenéhez imádkozott.”

A király már semmit sem értett: az ő lánya, vér a véreből, hús a húsból, elárulta ősei pogány istenségeit, és egy különös, új rítusnak alávetve magát, haramiák módjára keresztben kivégzett, vérrel borított arcú égi fejedelmet tisztel. Képtelenség. Elfogadhatatlan. Gyalázatos. Észre kellene téríteni.

Amikor Augusztát a király színe elé vitték, tekintete már nem a régi volt: büszke és tündöklő lett, akárcsak a szeme, mely valósággal újjászületett a megszokott mélabúból. Szerette édesapját annak hosszú élete során elkövetett nyilvánvaló gonoszságai ellenére, de új hitét nem tagadhatta meg. „Nos, válassz egy fából készült kereszt és az életed között! – kiáltotta Manrucco dühösen. – Lesz idő elmélkedni a vártoronyban, ahol láncra verve addig maradsz, amíg csak észre nem térsz!”

Augusztá elírta magát. Sírdozott és imádkozott, az alattomos vizek gyászos morájától kísérve, melyek időnként elcsendesedtek, akár a kelepcebe csalt vadállat, vagy egy kígyó, mely a kövek között siklik, hogy azután hirtelen támadásba lendülve a kastélyra csavarodjon nyálkás gyűrűivel.

Sok idő telt el atyjával történt első összezőrdülése óta, de a fiatal teremttés nem tagadta meg hitét, annak ellenére, hogy Mandrucco kiverette két fogát és kegyetlenül megostoroztatta. Az ég angyalai siettek segítségére, és eloltották a tüzet, melyen hóhérai megégetni szándékoztak, majd összetörték a szegekkel kivert kereket, melynek a testét kellett volna széttépnie.

Mandrucco azonban nem kegyelmezett, és azon a régen volt augusztus 22-én, midőn a hőségtől még moccanni is nehezebbre esett az embereknek, öröngő dühében, sebzett büszkeségében lefejeztette szeretett leánykáját.

„Óh, én szerencsétlen, mit tettem!”, kiáltott fel egy pillanattal később, magához öltelve mindazt, ami abból a szőke copfos kislányból maradt, ki egykoron oly gondtalanul futkározva szaladt feléje.

Mandrucco megbánta tettét, és az egykoron Marcantonénak nevezett hegy lejtőin fényes kápolnát emeltetett, hófehéret, mint a szépséges Augusztá lelke. A helybéliek pedig hamarosan gyalog zarándokoltak oda, hogy kegyelmet kérjenek és nyerjenek a meredek hegyoldalban épült szentélynél.

Minthogy Augusztá mártíromságát lefejezéssel nyerte, védelmezője lett mindazoknak, akik a fej betegségeivel küszködtek: mondják, hogy krónikus fejfájásban szenvedők, miután a szent relikviáihoz érintették fejüket, azonnal meggyógyultak.

De ha Mandrucco gonosz szíve gyorsan meg is enyhült, a Piavénak annál több időre volt szüksége. Bosszút forralt a szent ellen, akinek oly nagyszerű épületet emeltek; Szent Augusztá, a hegy patrónája mintegy kényszerítette,

hogy megkerülje a domboldalt. Erre elvakult makacssággal mállasztotta nap nap után a hegy lankáinak fundamentumát. „Gusztá, Gusztá, jer le onnét a magasból!” – kiáltotta, mire a szent így válaszolt sírjából: „Pia, Pia, úgyse menekülsz előlem!” Rövidesen megérkezett a csúfondáros replika: „Gusteta, Gusteta, lerombolom a hegyedet, jaj neked!” A szent egy szép napon, magasba emelve a feszületet, így kiáltott: „Pia, Pia, elzárom az utad evvel a kűvel.” Szavait tett követte. Teljes erejéből megrázta a sziklát, amely lezuhant a völgybe és elterelte a rebellis folyót.

Ott, ahol valamikor a Piave folyt, ma a Szent Kereszt tava található, és egyesek esküsznek rá, hogy éjjelente a tó sötét tükre felett a vízbe fúltak lelkei lebegnek, halainak pedig emberi alakjuk van. A nagy tónak nincs fenéke, holt tó türkizzöld, élettelen vizével. A hajdanában Opitergininek nevezett hegyek között, melyeket Szent Augusztá- és Szent Antal-hegyeknek hívunk, ott, ahol egy időben a Piave folyt, mostanság a Meschio névre hallgató patak csordogál. Valamikor egész Itáliában híres fegyverkovács-műhelyek sokasága működött itt. A Piave ellenben Serravallénál jobbra fordul La Vallata felé, keresztülhalad Revine, Lago, Cison, Follina községeken, majd gyorsuló folyással Valdobbiadene irányába halad jelenlegi medrében.

Az Augusztá-szentély oltára mögötti nagy kőre helyezve fülünket, méhkas zsongásához hasonló hang hallatszik. Arra a gőgös folyóra emlékeztet, amely túlságosan későn tanult meg fejet hajtani az égi hatalom előtt: a Piave moraja az, mely a szilaj régmúlt időkre és arra a kudarcára emlékeztet, melyet egy törékeny, kék szemű leánykától kellett elszenvednie.

A tejet adó forrás Montello erdejében

Amikor már valóban nem volt mit tennie, kétségbeesésében Giuseppe sietősen rátért az első ösvényre, mely az útjába került a Ciano és Nervesa közti erdőben. Fejében kergették egymást a gondolatok, zsebei üresek voltak, és lábai szinte maguktól vitték, szapora járással könnyítve fojtogató csüggedésén. Giuseppe favágó volt. Egyike a számtalan montellói nincstelennek. Se pénze, se reménysége. Mégsem törődött bele, hogy így éljen, estelente fáradtságtól gyötörten, összevagdalt kezekkel térvén haza. Az erdő valóságos kincsesbányája volt a Hatalomnak. Mindazt, amit a velencei uraknak csak adhatott: az arannyal díszített paloták alapjául szolgáló cölöpöktől a hadihajók építőanyagaig, egyre több és több fára volt szükség a nagylelkűen adakozó erdőtől, melynek lankáit a hatalmas Fiume nyaldosta, és fatörzseit a tengerig vitte hullámain. A legértékesebbek a vastag törzsű mocsári tölgyek voltak, melyek dőlési irányát pontosan kellett kiszámítani, máskülönben a favágók könnyen alattuk végezhatték.

Nervesában kötöttek ki napról napra a tutajosok, ezek a bátor és különös férfiak, akik a hegyek szálfáiból ácsolt lapos fenekű bárkáikkal csoportba verődve csurogtak le a folyón, montellói fát is szállítva Velence lagúnaiba. A hegylakók némelyike hébe-hóba lejött Szt. Miklós oszlopához Borgo Piavébe, kérve patrónusukat, terjessze oltalmazó kezét föléjük, megvédelmezvén őket a veszedelmekkel és csapdákkal teli hosszú utazás során. Valamennyi szegény ember szárazon és vízen minden erejével azért gürcölt, hogy ne süppedjen nyomorba, megmeneküljön a folyó örvényeitől, vagy ne végezze összelapítva az erdőben kivágott fák alatt.

De ma este Giuseppét egyetlen gondolat gyötörte és nem hagyta békén: ég felé kalimpáló kezecskéjű újszülött gyermekének, egy szép fiúcskának nincs sok esélye az életben maradásra, ha Giuseppe felesége, Isetta feszülő melle ellenére sem képes megszojtni. Úgy tűnt, valami boszorkányság rejlik a dologban, mely veszélyezteti újszülött fia életét. Emiatt ma este Giuseppe futva tette meg az utat az ösvényen, majd sietve felkapaszkodott a montellói hegygerincre, ahol a magas út a Piave egy szakaszát szegélyezte, észrevétlenül kísérve folyását. Odafent, a hullámok játékától féken tartva, az idő állni látszott, s az örvények a sötét gondolatokat is elnyelték.

Míg szokás szerint elnézte a sziklával teleszórt széles folyómedret, a mintegy tisztelettel fölé hajló faágakkal, az alkonyi fény színesre festette a kontúrokat és megmelengette szívét, a fiatal favágó enyhülni érezte szorongását, s rövid időre visszanyerte elveszített nyugalomát. Eszébe jutottak azok a történetek, melyeket édesanyjától hallott, amikor ágya mellett megállva gyengéden megsimogatta a fejét: meséket mondott, virágokkal hímzett palástot viselő erdei tündérekről és tréfás kedvű, mulatságos manókról. Közülük is a bolondos Mazzariolról, aki azzal szórakoztatta magát, hogy megzavarta az emberek tájékozódását, azután forrástündérekről, Montello magányos dombjáról, mely úgy bújott elő a föld méhéből, mintegy isteni akaratból, hogy megszelídítse a szeszélyes és tajtékos Piavét. A fékezhetetlenül rohanó patak Cadore hegyei és

Pederobba szorosai között nálánál nagyobb, hatalmasabb akadályba ütközött. Meglassulva, óvatosan körbefolyta Montello hosszan elnyúló magaslatát, majd most már kevésbé szeszélyesen folytatta útját.

Montello fölött Giuseppe furcsa fényt pillantott meg: apró csillagok vagy szentjánosbogarak villódzásának tűnt az esti égbolton, míg a nap lassan-lassan lebukott a láthatáron. Szemét dörzsölgetve, hogy meggyőződjön, nem álmodik, gondolkodás nélkül, majdhogynem hipnózisban, követni kezdte a fénylő pontocskák raját. Sietve leereszkedett a nagy folyó irányában, amely szinte hívogatni látszott széles kanyarulatával. Mielőtt San Mamantéba érkezett, ahol a bárkák vesztegeltek átkelésre várva, hogy végül Sernaglia és Moriago helységekre jussanak, egy forrást pillantott meg. Soha nem figyelt fel rá, és talán most sem ügyel rá, ha nem járják szédítő körtáncukat szentjánosbogarak a kőoszlop fölött, melyből áttetsző víz tört elő és ragyogni látszott.

Giuseppe megfordult, mert a magasban, a feje fölött meghallotta a nervesai kolostor harangjait. Az ősi bencés kolostor némi félelmet ébresztett az emberekben, amint a hágón, magas kőfalaival a vidék fölé tornyosult.

Ebben a pillanatban a rejtélyes forrás vize hófehér tejjé változott. Giuseppe belemártotta az ujját, megízlelte, aztán felpattantva elfutott, hogy a folyópart-hoz közeli első kunyhó ajtaján bekopogtasson. Egy korsót akart kölcsönkérni, hogy megtöltse az értékes folyadékkal és hazavigye a feleségének.

Sietősen újra felkapaszkodva a kavicsos útra, Giuseppe már nem érzett sem fáradtságot, sem fájdalmat: tudta, hogy kislánya megmenekült, ép és egészséges gyermekké serdül majd, akárcsak a többi montellói gyermek, mert az anyák ezentúl segítséget kérhetnek a buorói kút csodaforrásától, melynek vizétől, ha alkonyatkor isszák, mindig lesz bőven tejük a fiatal mamáknak.

Kicsi Anna és a Szent Luca-napi vásár

Szent Luca napján, amely, mint jól tudjuk, az év legrövidebb napja, az asszonyok a jeles szent iránti tiszteletből és jámborságból nem használnak tűt, se nem hímeznek, se nem dolgoznak vasból készült szerszámokkal vagy kötőtűvel. A hagyomány úgy kívánja, hogy a szemek pihenjenek, míg a családban közösen imádkoznak a szerencsétlen vakokért, akik nem élvezhetik a fény és a színek érzékelésének örömet. A környék valamennyi helysége, amit a kicsi Anna csak ismert, tiszteletben tartotta ezeket a szokásokat, kezdve közvetlen lakóhelyén, San Polo di Piavén, vagy Santa Lucián, mely a szicíliai leányzóról kapta nevét, akit, mivel nem akarta hitét megtagadni, a rómaiak megöltek.

A mamák és nagymamák minden évben továbbvitték az ezeréves hagyomány ősi népünnepélyét. Kora reggel keltek útra, amikor még sötét volt, és késő este tértek haza, midőn a szájukból párálló lehelet szinte rögvést megfagyott a levegőben. Csodás történeteket meséltek, és Annának úgy tűnt, maga is látja ezeket az Istentől minden jóval elhalmozott helyeket, az édességek sokaságát, a kemence melegétől még párolgó pogácsákat, az állatokkal teli faketreceket, az értékes szövetek tucatjait, és ráadásul a rengeteg embert, akik alkudoztak, adták-vették az árukat.

Az asszonyok természetesen betértek a templomba is, hogy jelen legyenek a Szent Lucának szentelt ünnepélyes szertartáson. A szent ünnepe minden évben december 13-ára esett, és minden évben izgatottan várták ezt a napot, lévén a karácsonyt megelőző valóban különleges ünnep.

Annának tetszettek a templomi szertartások. Így történt, hogy egyik a másikhoz kötődve, még bensőségesebbnek tűnt: a gyertyák minden sóhajtástól megremegő lángocskáit, a tömjénfüst átható illata és az énekek, melyek oly lágyan szálltak.

Ez a vidék, akárcsak a szomszédos Ormelle, szent föld volt, híres régi lovagok uradalma, akiket templomosoknak neveztek. Feladatuk volt, hogy megvédjék a Szentföldet és a zarándokokat, akik végtelen hosszú utazás révén jutottak oda.

Anna szívesen gyalogolt sokat, hogy új tájakat ismerjen meg. Főként nyáron, amikor a napok lassan meghosszabbodtak és minden dolognak élénkebb tónust kölcsönöztek. De a kislány a hideg beköszöntével sem ült otthon, hanem a mezőkön játszott, egészen a Piavéig menve, melyet szeretett, de egyben félelmet is ébresztett benne. Végül kipirult, átfagyott arcocskával tért haza.

Így, ezen a decemberi estén, amikor hallotta a mamát a Szt. Luca-napi vásárról és a közeli utazásról beszélni, elhatározta, hogy ezt az alkalmat nem szalasztja el. Álomosságot színelve nagyot ásított, azzal bebújt az emeleten lévő ágyacskájába. Aztán amikor csend ereszkedett a nagy parasztházra, Anna zajtalanul felkelt, és óvatosan lelopakodott a fészerbe, ahol a szekereket őrizték. Elbújt a lisztes zsákok között, melyeket az asszonyoknak el kellett adniuk a piacon, és ott csendben meghúzta magát napkeltéig. Senki nem vett észre semmit, és amikor a lovak vontak a szekér egy hirtelen zökkenővel elindult, Annának a torkában dobogott a szíve, de egyben nagy örömet érzett.

Mindahányszor kikukucsált a zsákok közül, látta, ahogy a pirkadat rózsásra festi a tájat, de a nap csak lustán emelkedett az égbolton. Nagyon hideg volt még, és a kislánynak vissza kellett fognia didergését, nehogy lelepleződjön. Végre a szekér áthaladt Santa Lucia falucska bejáratán, és hirtelen rendkívüli látvány tárult Anna elé: ki tudja, miféle távoli vidékekről összesereglett embertömeg, amint a pultok mögött széles mozdulatokkal kínálták az árukat és édességeket.

Anna épp idejében ugrott le a kocsiról, mert az asszonyok már készültek lepakolni a lisztes zsákokat. A hangzavarban, melybe férfiak és nők hangos kiabálása és háziállatok: szamarak, lovak, tehenek, bárányok, kakasok, nyulak, sertések hangja vegyült, könnyű volt elveszíteni a tájékozódást...

De ami igazából megigézte a kicsit, az a különféle édességekkel megrakott pult volt, karamellizált almákkal, mandulás süteményekkel, cukrozott gyümölcsökkel, mézes cukorkákkal és egy különös, édes és ragacsos fehér felhőszerű valamivel, amit vattacukornak hívtak. A férfi, aki megforgatta az edényben, majd egy pálcikához erősítette, elmosolyodott, amikor meglátta a tágra nyílt szemű és tátott szájú kislányt, s ajándékként odanyújtott neki egy foszlányt.

„Bizonyára a Paradicsomba kerültem” – gondolta Anna, ide-oda szédelegve, mint aki becsípett, mindaddig, míg a nap lebukni nem készült a láthatáron. Ekkor kábulatából felocsúdván szédült pillangóként kezdte keresni itt is, ott is a mama szekerét. De az eltűnt. Valószínűleg már elindult, és jó darabot megtett a hazafelé vezető útból.

Anna elindult abba az irányba, melyről sejtette, hogy jöttek. Ment, mendegélt, míg csak koromsötét nem lett körülötte minden. Az út egyre keskenyebbé vált, végül a Piave partján találta magát. A nagy folyam az éjszakában ismeretlen és fenyegető szörnynek tűnt.

„Hogy csöppentem ide?” – kérdezte magában a kislány, sírdogálva, mert a sötétségben nem sikerült felismernie a folyó kanyarulatát, amit pedig már annyiszor látott. Hirtelen egy kuvik éles rikoltását hallotta: Anna futni kezdett, mert úgy tűnt neki, hogy a ragadozó madár segítséget hoz. Még a víz is a segítségkérés hangját zúgta, hívogatta a partján és a bozótosban lakókat. Bizonyára így történt, mert néhány pillanat múlva hirtelen egy szentjánosbogárraj tűnt fel, megvilágítva a földet és a vizet. A magas fűben két nyúl jelent meg, fülüket hegyezve és orrukat mozgatva nézegették a kislányt. Egy nagy szilfa ágain mókus ugrált ágról ágra, végül a kislány vállára szökkent. Eközben egy hatalmas kócsag szállt le a folyó bal partjára. „Gyere közelebb, ne félj!” – mondta a szépséges, aranyszínű csillogó madár lehajolva, hogy a kislány a hátára ülhessen. Anna erősen átölelte a nagy madarat, behunyta a szemét, és érezte, hogy a magasba ragadja, miközben a szél borzolta a haját. Nem érezte többé a hideget, és a kócsag puha tollai közé rejtett fejecskéjét egyre inkább kidugta, hogy lenézzen. A házakban kigyúló fények keveredtek a szentjánosbogarakéval, melyek követték röptüket és játszadozva szórakoztatták.

Anna hirtelen felkiáltott: „Haza, haza!” Elrepültek az egykoron a nemes Colalto család építtette tornyok romjai felett, szülőfaluja, San Polo közelében. Egy régi kastély maradványai voltak, amely a Piave gázlóját védte, ahol az emberek átkeltek a folyón. A kócsag finoman földet ért, udvariasan meghajolva elköszönt, azután felszállt, és amint jött, úgy tűnt el a sötétben.

A hármas határ hídja

A Sile forrásvidékének erdeit és mocsarait lakó varázslatos lények közül senki sem akarta elhinni a történeteket: még sosem láttak dühödten civakodó manókat. Ki ne tudná, hogy a piros sapkás apró népség nem híve az erőszaknak. Hosszú életük során bölcsen, udvariasan, kedves szavakkal és érzelmesen fejezik ki magukat.

Másról sem esett szó most a hármas határ hídja közeli nyírfaligetben. Kócsagok és rigók, vörösbegyek és cinkék tollázkodás közben izgatottan csivitelve mesélték a legfrissebb híreket barátaiknak, a nyulaknak, sündisznóknak, egereknek. A madarak saját szemükkel látták, amint a manók a malmokban feldöntik a lisztes zsákokat, hajba kapnak és durván sértegetik egymást. Manókat, akik üvöltöztek és ijesztgették a kisgyermeket.

– Hihetetlen! Mi történhetett?! Fenekestül felfordult a világ? – kérdeztették egymás közt az erdei állatok, értetlenül állva a manók furcsa viselkedése előtt.

A háborúskodó manók két, egymással rokon családhoz húztak, melyek régi birtokolták már a Sile folyó mentén épült malmaikat. A fehér manók pártolta család a folyó bal partján, Ospedaletto irányában, egy hófehér malomban élt. A vörös manók támogatta família délebbre, a jobb parton, Badoere irányában lakott. A fehér malom a hídon innen emelkedett, a másik, a vörös a hídon túl, melyet a helybeliek csak Hármashatár hídnak neveztek, mert Ospedaletto, Badoere di Morgano és Levada találkozásánál ívelte át a folyót.

Az élet nem volt mindig ilyen bonyolult. Amikor még a két malom egyazon tulajdonoshoz tartozott, béke uralkodott mindenütt. A manók már megfedkeztek róla, de az erdő állatai nem. Hajdan a madarak minden reggel boldogan énekeltek, mert mindig akadt néhány búzaszem, vagy a molnárné szórt le az ablakból kenyérmorzsát, miközben két gyermeke vidáman játszott az erdőbe vezető ösvényen. A fekete foltos fejű, kerek sárga hasú cinkék kedvtelve nézegették a kis lurkókat a folyó felé nyújtózkodó vastos égerfa ágainak magasából.

Kora reggel a molnárházból mindig kijött egy ember. Nem a molnár, hanem egy munkás, aki előhozta a szekeret és megkezdte lassú, környékbeli útját, hogy összegyűjtse a családok bezsákolt búzáját, melyet a mocsártól sok fáradtsággal elhódított mezőkön termesztettek. Az embert Lorenzónak hívták, keményen, megállás nélkül dolgozott. Elszállította a búzát a malomba, majd visszavitte a már liszttel teli zsákokat. Örökös körforgásban, ami arra készítette a vidéket átszelő madarakat, hogy kövessék a szekér útját és figyelmesen lessek, nem hull-e véletlenül gabonaszem a kerekek nyomában. Egyszer-egyszer Lorenzo magával vitte a molnár gyermekeit, akik a zsákok tetején valóságos királynak érezték magukat, és tölgyfa-ágakat mint jogart markolva, széles mosollyal köszöntötték az útjukba kerülő embereket. Ezek voltak a szép idők!, gondolta egy február eleji napon a jó Lorenzo.

Sok év telt el szerencsés csillagzat alatt. A gyermekek felnőttek. Apjuk egy napon, hét nap és hét éj kínzóan magas láza után örökre elhagyta őket. Talán a nagy fájdalom volt, ami a lelkeket hirtelen feldúlta. Az öreg Lorenzo nem talált magyarázatot, sőt még a mama sem értette, magára maradva, miért perlekedik folytonosan a két fia. Semmiben sem értettek egyet, s ahogy telt az idő, úgy

vált az otthon légköre egyre elviselhetetlenebbé, végezetül ragályossá, akár egy veszedelmes betegség.

Bizonyára így esett, hiszen ekkor vette kezdetét a manók megmagyarázhatatlan civódása is, akik korábban mindig a molnár családjának segítségére siettek nehéz munkájukban. Amikor leszállt az est és mindenki aludt, a manók előbújtak rejtekükből, a konyhában a fazekak mögül, az ágyak alól, a fehérneműs szekrényből, hogy befejezzék a félbemaradt teendőket: a fehér manók kiteregették a ruhát, amelyet a molnárné épp kimosott, míg a vörös manók a molnár által a garatban felejtett utolsó marok búzát őrölték meg. Semmi sem veszett kárba az öreg molnár életében, és a manók seregei is élvezték a békét.

De amikor a két testvér viszálykodni kezdett, minden rövidesen romlásnak indult. A munkát megosztották ugyan, de a két malomkerék közti zsilip, amely a vizet szabályozta, balszerencsájükre eltörött; a hídtól nem messze lévő halas medence, melynek kifogott angolnáiból a molnárné időnként paradicsommal és fűszerekkel elkészített egyet-egyet, tönkrement.

A hiddal összekötött két malom két hadban álló nemzet erődítményeként nézett farkasszemet. A fehérből a vörösbe, a vörösből a fehérbe jární egy idő után lehetetlenné vált. Amikor az idős anya is meghalt, a temetést követő napon a két békétlenkedő testvér igyekezett végképp megosztózni a javakon és a munkán. A manók pedig utánozták őket.

Csak az öreg fuvaros, Lorenzo maradt hűséges mindkettőjükhöz. Legálábbis törekedett rá, naponta szállítva a zsákokat a fehér malomból és a vörös malomból. Hasztalan próbálta visszaidézni, ami az élénk, de kedves lurkókra emlékeztette. Mivé lettek a valamikori kedves gyermekek?...

Ezen a reggelen nagyon hideg volt, az ég havazással fenyegetett. Lorenzo borzongott, de megígérte a két testvérnek, hogy bejárják a malmok menti mezőket, megbeszélni a paraszttal a jövő évi termés ügyét. – Megosztoztunk a malmokon, most elosztjuk a családokat és a fuvarokat! – kiabálta egymásnak a két testvér előző este, nem bízva már saját magukban sem. Elhatározták, hogy nem várnak tavaszig, hanem a fagy, a jég és a hó ellenére dűlőre viszik az ügyet.

A ló megdöbbenve nézte őket, miközben lökdösődve helyet foglaltak a teljesen üres kocsiban. A manók hallották a kiáltozást, és nyomban felpattantak. Nemrég tértek aludni, miután egész éjjel veszekedtek, de mikor meglátták az induló szekeret a két molnárral, előbújtak rejtekükből és a kocsihoz futottak. Átbucskáztak a fonott kosár alatt, melyet az öreg Lorenzo tett a ládába egy darabka kenyérrel és egy üveg borral.

Különös volt látni, hová indulnak a molnárok a korai, jéghideg reggelen. A kocsis elindult az Ospedalettóba vezető egyenes úton, azután jobbra fordult Morgano irányába, hogy egy pillantást vessen az Alberai Madonnára. Ez a templom, mely most a Villanova di Istrana-i plébániához tartozik, annak emlékére épült, hogy a Szent Szűz egy magas nyárfa mellett megjelent egy kislánynak. Kedves volt a hely, mert a Madonna Lorenzo szülőföldje, Ospedaletto patrónája volt, és épp e napon, február 2-án ülték a Szűz tisztulásának ünnepét. Gyeri-taszentelő Boldogasszony napján minden családban fényeket gyújtottak, hírül adva a tél közelgő végét.

Lorenzo sokszor imádkozott Máriához, amikor szekérével áthaladt ezen a gyakorta földrengéses, vízzel átitatott, kiszámíthatatlan területen. Egy kései

estén bizonyosan az Alberai Madonna mentette meg: a mocsárból egy tűzglyó vöröslött elő, amely halálra rémítette. Hol kigyúlt, hol elaludt, sűrű gőzben, fröcskölve, cikcakkban haladt az ösvényen, mint Mazzariol, a zsivány manó. Ám e különös fény még ijesztőbb volt, nem lévén emberi alakja. Lorenzo a Madonnához fohászkodott, mire a rejtélyes fény egy csapásra eltűnt.

A két testvér mégsem volt elég óvatos, amikor ezt a templom mellett vezető megszentelt utat választotta. Miközben végeérhetetlenül civódtak, a kocsi egyik oldala veszedelmesen megdőlt. A ló megcsúszott egy jeges kövön, és úgy látszott, mindnyájan a néhány méterre tátongó vizesárokban végzik.

A zűrzavarban a kocsi ide-oda csapódott, és a manók kirepültek a kosárból. – Ó, anyám, micsoda szörnyűség! – jajdultak fel szinte egyszerre. – Valamit tennünk kell!

Szemüket kinyitva azonban megpillantották a Madonna szobrát, amely épp rájuk mosolygott, és ebből a manóész azonnal megértette, hogy már semmi baj nem érheti őket.

A manók kicsik, de annál erősebbek. Együttesen tolv a szekeret, megakadályozták, hogy a mély gödörbe csússzon. A cinkék, közelről követve az eseményeket, a lovak körül repdesve nyugtató szavakkal csendesítették le a hőkölő állatokat.

A szekér és a benne ülők megmenekültek. Lorenzo az ijedségtől még sápadt két testvér felé fordult. Ösztönösen megölelték egymást, és már másként néztek egymásra. Lorenzo megkönnyebbülten sóhajtott fel.

Bizonyára az Alberai Madonna csodája segítette a kicsiny manókat, hogy a hármashatár hídja vidékét ismét a béke uralja.

Lovagi torna Szent Márton terén

1481. április 25-e különleges nap volt. Mindenki tudta, hogy három órákor hatalmas tömeg, köztük messzi vidékekről érkezők lepik el a Szent Márton teret, hogy tanúi legyenek a legizgalmasabb lovagi tornának, amit valaha csak láttak. Az esemény rendezője Treviso város kormányzója, Alvise Vendramin kapitány, a velencei Andrea Vendramin dózse fia volt.

Hajnalban a Sile folyó környéki utcákban véges-végig boltok és üzlethelyiségek nyíltak, melyek körbevették a templom homlokzata előtti széles teret. A folyó közelségének köszönhetően minden áldott nap élénk, színes forgatag nyüzsgött a környéken. Most a halászok és molnárok házai közti tér nemesasszonyok és lovagok sokaságának érkezésére várt.

Szájról szájra jártak a bajvívó előkelőségek nevei: Bernardino Pola, Stefano Dal Corno, Zanne Onigo, Orlandin Braga, Stefano és Strafogio Azzoni. Milyen öltözéket viselnek vajon? Milyen a fegyverzetük? Ki nyeri a lovagi tornát?

A legizgatottabbak a gyerekek voltak, akik álmaik és játékaik főszereplőit remélték megpillantani. Az udvaron botokkal felfegyverkezve szüntelenül gyakorlatoztak a bátor lovagokat utánózva a rejtélyes szaracénokkal és a vad barbárokkal vívott harcukban. Egyedül a kis Luca nem tartott velük. Aprócska, törekény, gyenge egészségu gyermek volt, aki még egy verekedésből sem került ki győztesen. Most is egy sarokban gubbasztva figyelte felhevülten ugráló, lökdösődő barátait.

A vidám táncot hirtelen trombita hangja szakította félbe. – Íme, a lovagok! – kiáltotta egy izmos fiúcska, fakardjával a levegőben hadonászva. A Szent Márton híd felől, ahol a vízimalmok nagy lapátkerekei forogtak, már hallani lehetett a lovak patájának dobogását. A tömeg zajongása mintegy varázsütésre elcsitult.

A gyerekek futottak az úton, aztán a járókelők lábai közt utat törve meglátták az első lovasokat, amint trombitások, dobosok és különös, sötét bőrű emberek csoportjától kísérve büszkén vonultak. Mindnyájan aranszálakkal átszőtt, drága selyemruhákban pompáztak, melyek csillogtak a napfényben. De az apró nézőknek akkor maradt csak igazán tátva a szája, amikor pillantásuk a fegyvereikre, páncéljukra esett, melyek a környezetüket visszatükrözve ragyogtak. A víz kékjét, a freskókkal színezett paloták vörösét s a szüntelenül kavargó tömeget. Sisakjukat róka farokból készült mutató forgó díszítette.

– Segítség! Nézzétek, itt jön a Sile sárkánya! Meneküljünk! – a nyöszörgő kiáltás Luca torkából tört elő. A lovagok mögött a távolban egy tátott szájú, hatalmas kígyó tűnt fel, amint épp bekapni készült egy csapat gyereket. – Hát nem látod, hogy a sárkány papírból van? Te vagy az egyetlen bejedit alak – felelték nevetve a barátai. A lovasok menetébe hatalmas szekerek vegyültek, melyeken óriás sárkányfigurák, ember- és lótestből gyúrt mesés kentaurók, farkasfejű szörnyek magasodtak, és Herkules, amint egy oroszlánal viaskodik. A sort két büszke fehér paripa vont a kocsi zárta, Mars, a hadak istene alakjával.

A kis Luca sokadik balfogásától megszégyenülten, fejét lehajtva elhagyta a nézőket, és a tömegben furakodva megpróbált a térre jutni, ahol rövidesen a lovagi tornának kellett kezdődnie.

– Luca, hová mész? – kiabáltak utána futva, ingujjánál cibálva a barátai.
– Hagyjatok békén! – suttogta szomorúan Luca, igyekezve kiszabadulni a szorításukból.

Ekkor éles kiáltás vonta magára a figyelmét. Felkapta a fejét. Egy asszony sikított, s a híd irányába, a malmok nagy lapátjai felé mutogatott.

– A kislányom, a kislányom! Beleesett a vízbe, kérem, segítsenek! – Tovább sikoltozott, mint egy őrült, egyre a híd felé integetve. Luca habozás nélkül a vízbe vetette magát. Az áramlat messze ragadta, s bár mindenki tudta, hogy a Sile nem épp vad sodrású folyó, de örvényei pillanat alatt a mélybe rántják, ami csak a közelükbe kerül. A fiúcska karjaival hevesen csapkodott, hogy a felszínen tartsa magát. Valami formátlan alakot pillantott meg maga előtt, amint a vizet fröcskölte.

– A kislányom, ott, ott! – kiáltozta az asszony a sötét tömegre mutogatva. Luca emberfeletti erőfeszítéssel elkapta azt a bizonyos valamit, ami távolról csak egy üres zsáknak tűnt. Valójában egy kezecskére akadt. Erősen megfogta, és sikerült partra húznia a kislányt. Épp jókor. Még néhány méter, és mindketten összetörnek magukat a gát fehér kövein. És akkor mindennek vége.

Két férfi segített a fiút partra húzni. Megragadták a leánykát is, míg Luca a fűvön elnyúlva levegőért kapkodott. Az anya könnyek közt ölelte magához kislányát, de köszönetet mondani nem maradt ideje, mert a megmentője időközben eltűnt.

– Hová lett Luca? – kérdezték mindnyájan. A barátai segítettek megtalálni. Már is futottak a templom mögötti dombra, mely szelíden lejt a folyó felé. Kedvenc helyük volt ez a kis barátoknak egy szomorúfűz tövében, ahol szerettek lekuporodni a szélről borzolt ágak alá.

Luca most is ott ült a földön, felhúzott lábait karjával átölelve. A hidegtől dermedten reszketett izgalmaiban. A térről idehallatszott a lovagokat éljenző tömeg kiabálása és tapsa. Estére kelve kihirdették a két legvitézesebb bajnokot, a tizennyolc éves Leonardo Volpatót és a huszonkét éves Stefano Azzonit. De a Szent Márton téri gyermekek szemében a felejthetetlen nap egyetlen hiteles bajnoka örökre az ő Luca barátjuk marad, akit ettől fogva senki sem mert többé kicsúfolni.

A libapásztorlány

A Sant'Elena-i piactér mindig zsúfolt, kivált kora reggel, amikor a környékbeli lányok összegyűlnek, hogy kiválasszák a hizott állatokat, melyeket legeltetni visznek a zöld fűvű legelőkre.

Eugenia is megjött azon mezítlábasan a Cendonból vezető úton. Kedvelte ezt a munkát: ő maga is dundi volt kissé, és szerette elnézni kedvenc barátait, amint jó étvággal, komótosan legelésznek. A libák különös jószágok. Szép sötét vagy fehér tollaikkal a paplanokat, párnákat tömik meg. Tojást tojnak, húsup ízletes, amit azonban jól meg kell főzni, különben kemény marad, mint a kő. Eugenia mamája ügyesen tudott elkészíteni egy különleges mártást, amely a polenta ízesítésére szolgált.

A libák nem voltak az övéi, de ez nem izgatta. „Fontos, hogy elégedettek legyünk az étellel” – gondolta a kis Eugenia, amint elnézte a szárnyukkal csapdosó állatokat a legelőre indulóban.

A libapásztorlányok mind mezítláb jártak, hosszú szoknyában és bő ingben. Mindnyájan abban reménykedtek, hogy valamelyik szépen felhizlalt állatot eladhatják a piacon, és árából megvásárolhatják a kelengyjüket. A tollak szokás szerint Szent Márton napján, november 11-én találtak gazdára. Az esküvőket a mezei munkák holt szezonjában, ősz és tavasz között tartották, a nyár beköszöntével pedig minden kezdődött előlről. A betakarítás után a szegényes családi kasszákat kissé kigömbölyödték.

Egy április végi napon, miközben Cendonból egyenest a Sile-parti templomterre vezető úton poroszkált, Eugenia is azon törte a fejét, mikor jön el az idő, amikor egy jóképű, magas és erős ifjú, akár a mesebeli herceg, feleségül veszi. Hófehér ruha, virágözön és minden egyéb, ami ezzel jár. A nagy nap, amikor a mama, a papa, a barátok és rokonok nagyot ehetnek, és a tangóharmonika édes, andalító hangjaira táncolhatnak a szérúskertben.

A nap ragyogott, elárasztva fényével a vöröslő pipacsok pettyezte mezőt. Eugenia egy dalocskát dudorászott magában a hizott libákról, miközben a levegőben hadonászott pálcájával, mellyel terelgette, de sosem bántotta a libákat. Egyhamar a piactérre ért, ott összetelerelte sárga csőrű állatait.

Finoman kellett bánnia liba barátaival, máskülönben megeshetett, hogy sziszegni és fújni kezdenek, akár egy dühödt macska, s leszegett fejjel, kinyújtott nyakkal makacsul üldözőbe veszik, míg el nem csípi. Eugenia ezen a napon úgy határozott, hogy azt az utat választja, mely a temető mellett vezet, majd a mezők mögött Claudia Augusta Altinate ősi római útját keresztezi és Roncadéba visz. Ott emelkedik a pozettói oszlopfő, egy szomorúnak látszó szép, festett Madonnával. Csodás erejű kép volt, ezt bizonyította az a pár fából készült mankó, melyet valaki csúnya nyavalyájából felépülve hagyott hátra a rendkívüli eset emlékére.

Ó, szép libuskám, hízzál, hízzál... legelj a mezőkön, én életem... – Eugenia dudorászással mulatta az időt ide-oda járkálva a reggel harmatos fűvében, hogy libáit legelésre biztassa, miként azt nagymamájától tanulta.

Annyira elmerült gondolataiban, hogy észre sem vette az idő múlását. A nap már bágyadtabban süttött és lassan haladt lefelé a pályáján. Eközben a láthatáron gyors, sötét felhőcskék gyülekeztek.

„Rajta, szépségeim, gyerünk!” – kiáltott fel Eugenia kissé aggódalmasan. Néhány esőcseppet érzett. Félt, hogy félúton kapja el a zápor. A libák szárny-csapkodva tülekedtek, a nagy zűrzavarban nem akartak elindulni. Végül toronyiránt szaladni kezdtek a közeli piactér felé. Az eső most már dörgés és villámlás közepette szakadt. Az ég sötét volt. Eugenia látta, amint a legszebb, legkövérebb libája a folyó felé iramodik. „Megállj, megállj!” – kiáltozta a leányka, követvén a gáton az állatot.

Egy szempillantás alatt történt minden. A fű iszaposan csúszott, a víz hirtelen emelkedett. A máskor oly békés folyó most sötétté és zavarossá változott. Csak Cendonban, ahol a bárkák átkelőhelye volt, lehetett néha látni hasonlót, amint a megáradt Sile iszapja elönti a házakat, végül a plébániatemplomot. Eugenia nem tudott úszni. Nagyon félt.

Amikor a vízbe pottyant, az áramlat hirtelen elkapta és a mélybe rántotta. Nem kapott levegőt, fulladozott, az örvény foglyaként küzdött a folyómeder növényzetével. De hirtelen azt érezte, hogy valaki a felszínre emeli, majd a partra húzza. Sok-sok erős, sárga csőr ragadta meg az ingénél, szoknyájánál, hajánál fogva.

Eugenia a folyóból megmenekülve rájött, hogy liba barátai mentették meg az életét.

Tartalom

Lectori salutem	2
A tündér, aki Peralba hegyének nevet adott	3
Rafael arkangyal és a magasba emelt Belluno	4
Emiliani Szt. Jeromos csodás megmenekülése.	6
A holtak szigete.	8
Szent Augusztus legendája	10
A tejet adó forrás Montello erdejében	13
Kicsi Anna és a Szent Luca-napi vásár	15
A hármasszoros hídja	17
Lovagi torna Szent Márton terén	20
A libapásztorlány	22

Karner András Budapesten született 1949-ben. A Piarista Gimnáziumban érettségizett Pesten, majd rövid jogi stúdiumok után külkereskedőnek tanult. Negyvenéves külkereskedelmi pályáján főleg francia nyelvterületen dolgozott, de élt két évet külszolgálatban családjával együtt Mongóliában, majd a rendszervál-

tást követően a délfraancia Carros-ban, Nizza mellett.

2008-tól francia és olasz nyelvű szépirodalmi fordításokkal jelentkezett. Fordításai neves hazai folyóiratokban (Vigilia, Jel, Dunatükör, Nagyvilág stb.) jelentek meg. Saját írásait – tanulmányok, esszék, novellák – ugyanezen lapokban publikálta.

Cédrus Művészeti Alapítvány
1136 Budapest, Pannónia u. 6.
Telefon: (1) 247-6657
Mobil: (30) 511-3762
E-mail: szongy@gmail.com
Honlap: www.naputonline.hu

Felelős kiadó: Szondi György
Szöveggondozó: Kovács Ildikó
Tördelőszerkesztő: Szondi Bence
ISSN 1787-6877
ISBN 978-615-80686-4-2